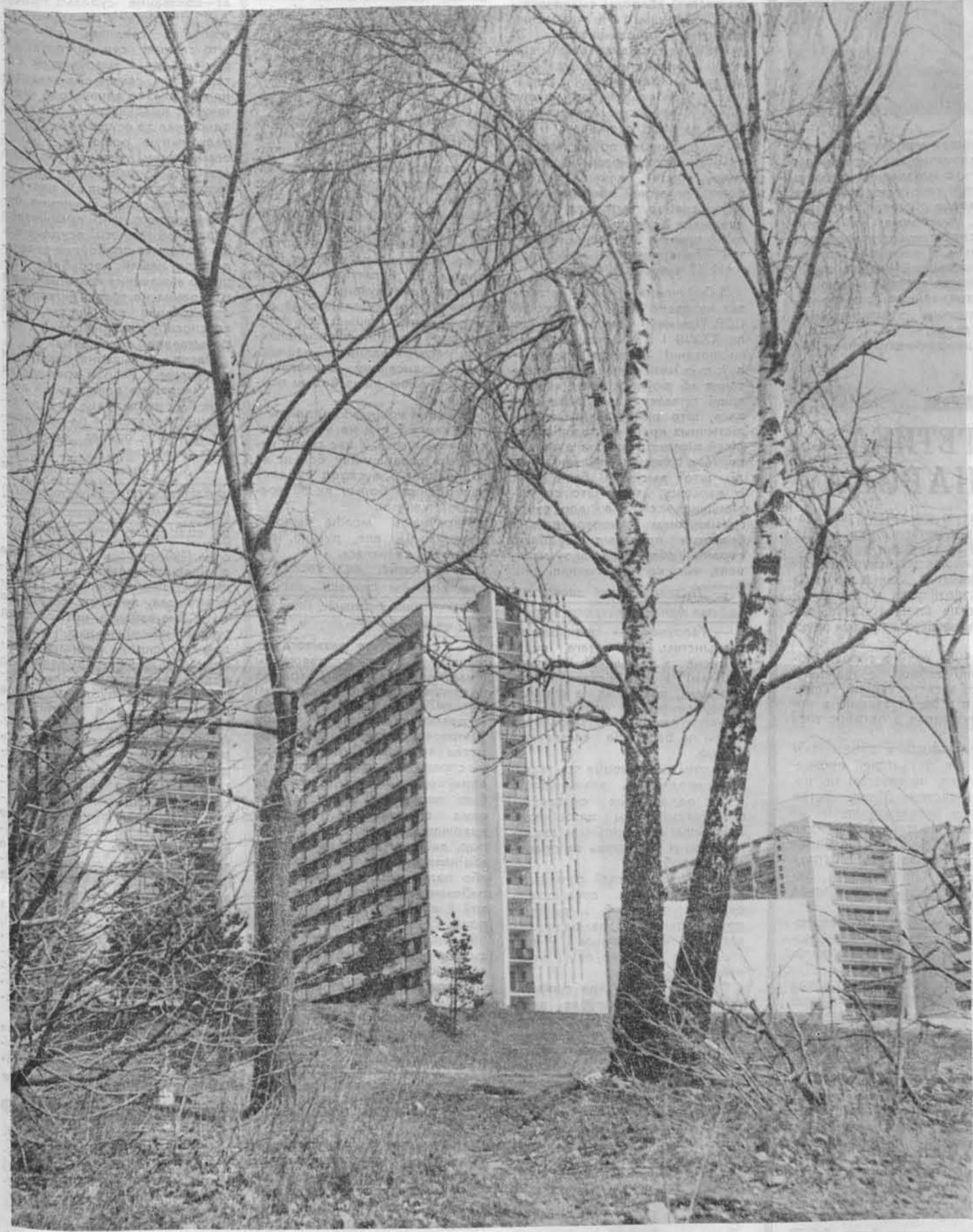

Голас Радзімы

№ 16 (1431)
22 красавіка 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 21-шы
Цана 2 кап.

Шматпавярховымі прыгожымі дамамі забудоваецца Серабранка, адзін з мікрараёнаў Мінска.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ПРАБЛЕМЫ МОЛАДЗІ ПАД УВАГАЙ ГРАМАДСТВА

«Вучыцца, вучыцца, вучыцца...»

стар. 4, 6

БУДУЦЬ ЭКСПЕДЫЦЫІ НА МАРС

[To other planets]

стар. 5

ПАКАЦІЛІСЯ ПА БЯРОСЦЕ ЗІХОТКІЯ КРОПЛІ СОКУ...

«Смак ляснога прысасця»

стар. 7, 8

11 КРАСАВІКА У БЕЛАРУСІ І ІНШЫХ РЭСПУБЛІКАХ САВЕЦКАГА САЮЗА АДБЫЛІСЯ ВЫБАРЫ НАРОДНЫХ СУДДЗЯУ. У СУВЯЗІ З ГЭТАЙ ПАДЗЕЯЙ КАРЭСПАНДЭНТ «ГОЛАСУ РАДЗІМЫ» ДЗІЯНА ЧАРКАСАВА ЗВЯРНУЛАСЯ З ПЫТАННЯМІ ДА НАМЕСНІКА МІНІСТРА ЮСТЫЦЫІ БССР ГЕОРГІЯ СТАНКЕВІЧА.

ЗАКОН І ТОЛЬКІ ЗАКОН

— Георгій Мікалаевіч, нашым зарубежным чытачам цікава было б даведацца аб прынцыпах работы савецкага суда.

— Суд — орган Савецкай дзяржавы, які ажыццяўляе сацыялістычнае правосуддзе. Арганізаваны ён на дэмакратычных пачатках, замацаваных Канстытуцыяй СССР. Закон вызначае правы і абавязкі судоў і суддзяў, пракурораў, абаронцаў, абвінавачваемых і падсуд-

ных, экспертаў, перакладчыкаў, сведкаў і іншых асоб, якія прымаюць удзел у судовым працэсе.

Прынцып сацыялістычнага судаводства рэальна забяспечвае як роўнасць бакоў у працэсе, абвінавачання і абароны, так і роўнасць усіх грамадзян перад законам і судом, незалежна ад іх сацыяльнага, маёмаснага і службовага становішча, нацыянальнай і расавай прыналежнасці, веравызнання.

Ніякія дзяржаўныя органы не могуць замяніць або падмяніць суд, і толькі яму дадзена самая адказная і поўная ўлада — вырашаць пытанне аб віноўнасці або невіноўнасці чалавека, часам на многія гады наперад вызначаць яго лёс, пазбаўляць волі або аднаўляць парушаныя правы.

У. І. Ленін у свой час пісаў: «Савецкая ўлада заклікана ствараць новы народны суд... пабудаваны на прынцыпе ўдзе-

лу працоўных у кіраванні дзяржавай». У нас захоўваюцца гэтыя прынцыпы. Усе суды ў Савецкай краіне, у тым ліку і ў БССР, выбарныя, у выконванні правосуддзя прымаюць удзел усе працоўныя, справы ва ўсіх судах разглядаюцца калегіяльна.

Асноўным звязном судовай сістэмы з'яўляецца народны суд раёна або горада. Імі разглядаецца прыкладна 99 працэнтаў усіх кримінальных і грамадзянскіх спраў. Наступныя інстанцыі — абласныя суды і Вярхоўны суд рэспублікі.

Разбор спраў ва ўсіх судах, за вельмі рэдкім выключэннем,

[Заканчэнне на 2—3 стар]

ЗАКОН І ТОЛЬКІ ЗАКОН

(Заканчэнне. Пачатак на 1-ай стар.)

адкрыты, абвінавчаемаму забяспечваецца права на абарону. Закон патрабуе, каб суд, пракурор, следчы зрабілі ўсе прадугледжаныя ім захады для ўсебаковага, поўнага і аб'ектыўнага вывучэння справы, выявілі не толькі абцяжарваючыя, але і змякчаючыя віну падсуднага абставіны. Памеры платы за паслугі абароны вызначаюцца законам. Як правіла, яны не перавышаюць 25 рублёў, але прадугледжаны выпадкі і бясплатнай юрыдычнай дапамогі. Усе выдаткі, звязаныя з запрашэннем на суд сведкаў, поўнаасцю ажыццяўляюцца за кошт дзяржавы.

Гэта далёка не поўны пералік прынцыпаў дзейнасці савецкіх судов, якія даюць значна больш гарантыі абароны правоў і свабод, чым гэта прадугледжана Усеагульнай дэкларацыяй правоў чалавека, прынятай Генеральнай асамблеяй ААН 10 снежня 1948 года.

Я быў членам Камісіі па правах чалавека ад Беларускай ССР. Прымаў удзел у рабоце яе XXVIII і XXIX сесій і ў абмеркаванні Праекта прынцыпаў, якія мелі дачыненне да пытання аб роўнасці пры выкананні правасуддзя. Трэба сказаць, што прадстаўнікі капіталістычных краін не правялі вялікай цікавасці да гэтага пытання. Мне здаецца, яны зразумелі, што дыскусія была не ў іх карысць, таму што сацыялістычная сістэма дае сваім грамадзянам непараўнальна большыя правы і судовыя гарантыі абароны правоў чалавека, чым капіталістычная.

— Назавіце, калі ласка, асноўныя функцыі савецкага суда.

— Галоўная — папярэдзіць злачынствы. Для гэтага суды сумесна з грамадскімі арганізацыямі і адміністрацыйнымі органамі, камісіямі па справах няпоўналетніх плануюць і ажыццяўляюць прэвентыўныя меры па барацьбе са злачыннасцю.

Судамі вывучаюцца прычыны, што нараджаюць злачыннасць, і ад адпаведных органаў і арганізацый яны патрабуюць ліквідацыі гэтых прычын, ажыццяўляюць кантроль за праводзімай работай.

Не менш важнай функцыяй суда з'яўляецца арганізацыя судовых працэсаў і разгляд крымінальных і грамадзянскіх спраў у тым парадку і ў такі тэрмін, якія ўстаноўлены законам.

Суддзя абавязаныя судовую практыку. Ажыццяўляе кантроль за выкананнем сваіх рашэнняў. Адказвае на пісьмовыя запыты і дае кансультацыі па пытаннях права. Робіць спра-

вадчы перад выбаршчыкамі. Выступае перад насельніцтвам з лекцыямі і дакладамі на правыя тэмы. Праводзіць заняткі з народнымі засядацелямі па пытаннях права.

— У чым, на Ваш погляд, адрозненне савецкага суда ад буржуазнага?

— Савецкі суд адрозніваецца ад буржуазнага настолькі, на колькі сацыялістычная сістэма адрозніваецца ад капіталістычнай. Суд і права неаддзельныя. Буржуазнае права выказвае волю маёмных класаў. Сацыялістычнае права — волю працоўнага народа.

Давайце параўнаем, як фарміруюцца суды. У нас суддзі выбіраюцца народам, у капіталістычных краінах — назначаюцца тымі, чые інтарэсы яны будуць адстойваць, — уладальнікамі капіталу. Або возьмем для прыкладу юрыдычную адукацыю. У Савецкай краіне яе можа атрымаць кожны, да таго ж бясплатна. У буржуазным свеце юрыдычная адукацыя — прывілея багатых. Дадайце да гэтага дыскрымінацыю па палітычных і рэлігійных перакананнях, расавых адзнаках, маёмнасці становішчу чалавека, і карціна стане яшчэ больш поўнай.

У многіх краінах капіталістычнага свету ў суд не маюць доступу жанчыны. У нас сярод народных засядацеляў больш як 53 працэнты, а сярод суддзяў усё звар'яцвае больш як 30 працэнтаў жанчын.

Параўнанні можна было б прадоўжыць, але, думаю, дастаткова і сказанага.

— Скажыце, калі ласка, як пры разборы судовай справы спалучаюцца інтарэсы дзяржавы і чалавека?

— У грамадстве развітога сацыялізму інтарэсы дзяржавы і чалавека адзіныя. Дзяржава надзяляе грамадзян вялікімі правамі і свабодамі і гарантуе іх рэальную абарону. Гэта як у інтарэсах дзяржавы, так і ў інтарэсах чалавека. Суд, разбіраючы справу, выносіць рашэнне аб аднаўленні правоў там, дзе яны былі парушаны. У гэтым таксама спалучаюцца інтарэсы дзяржавы і грамадзян. Пракурор, які падтрымлівае ў судзе абвінавачанне ад імя дзяржавы або падтрымлівае іскавае патрабаванне, мае столькі ж правоў і абавязкаў, колькі і абарона. Ён у роўнай меры павінен адстойваць у судзе інтарэсы дзяржавы і таго, хто стаіць перад судом. На мой погляд, усё гэта пераканаўча сведчыць аб тым, як пры разборы ў судах крымінальных і грамадзянскіх спраў спалучаюцца інтарэсы дзяржавы і чалавека.

— Як разумець, што савецкі

суд — орган, які не толькі карае, але і выхоўвае?

— Нашы законы прадугледзілі і гэта. Увесь ход судовага разбору, законнасць рашэння, спаборнасць і публічнасць працэсу, выступленне ў судзе пракурора і адваката, грамадскіх абвінаваўцаў і абаронцаў, вялікая работа па папярэджанню злачыннасці, лекцыі для насельніцтва на правыя тэмы, абмеркаванне судовых прысудаў і рашэнняў у працоўных калектывах сведчаць аб тым, што савецкі суд не толькі караючы, але і выхоўваючы орган. Затым, сама мера пакарання адыгрывае адначасова каруючую і выхоўваючую ролю ў адносінах да асуджанага і папярэджальную ролю да іншых асоб. Вельмі важнае значэнне мае працэс выканання або адбыцця пакарання. У нас яго не мае на мэце ўчыненне фізічных пакат аб прыніжэнне чалавечай годнасці асуджанага. Выпраўленча-працоўнае заканадаўства нашай рэспублікі патрабуе выканання крымінальнага пакарання не толькі як кары за здзейсненае злачынства, але і як спосабу выпраўлення і перавышання асуджаных.

Пасля адбыцця пакарання асуджаны ў нашым грамадстве не становіцца адвергнутай асобай. Яму неадкладна прадастаўляецца работа. Ён па-ранейшаму роўны ў правах сярод іншых грамадзян.

— Мы часта гаворым пра публічнасць і незалежнасць савецкага суда — пракаменціруйце, калі ласка, гэтыя паняцці.

— Публічнасць судаводства з'яўляецца важнейшым прынцыпам грамадзянскага і крымінальнага працэсу савецкага суда. Яна азначае, што разгляд судом крымінальных і грамадзянскіх спраў робіцца ў адкрытым для ўсіх грамадзян судовым пасяджэнні з правам органаў друку публікаваць усё матэрыялы, якія адлюстроўваюць ход судовага разбору. Адкрыты разбор спраў ставіць работу суда пад кантроль працоўных мас, грамадскасці. Гэта вымушае суддзяў, абвінаваўцаў і абаронцаў з яшчэ большай адказнасцю выконваць свае абавязкі. Такім чынам, публічнасць судовага разбору мае вялікае значэнне для паляпшэння работы суда і з'яўляецца адной з гарантыі правільнага выканання правасуддзя. Але яшчэ большае значэнне, бадай, публічнасць суда мае для выхавання працоўных у духу павягі да савецкіх законаў, для папярэджання злачынстваў і іншых парушэнняў савецкага правапарадку.

Канстытуцыйнай гарантаваная незалежнасць суддзяў ад якога б там ні было ўплыву. У суд-

Мар'інагорскі саўгас-тэхнікум — старэйшая навучальная ўстанова ў нашай рэспубліцы. Сёлета яна адзначае свой стогадовы юбілей. Зараз расшырана і ўмацавана яго матэрыяльная база. Да паслуг навучэнцаў вялікія памяшканні галоўнага вучэбнага корпуса, чатыры інтэрнаты, двухпавярховая сталовая, будынак для лабараторна-практычных заняткаў, вытворчыя майстэрні, машынны двор, дзе размешчана сучасная сельскагаспадарчая тэхніка. Падрыхтоўка кадраў на дзённы і завочны аддзяленнях вядзецца па двух напрамках — аграрнай і механізацыі сельскай гаспадаркі. У вольны час аматары спеваў займаюцца ў хоры, працую драматычны гурток. Самадзейныя артысты часта выступаюць на сваёй сцэне, выязджаюць з канцэртамі ў калгасы і саўгасы. Любяць навучэнцы і спорт.

НА ЗДЫМКУ: удзельніцы мастацкай самадзейнасці Ганна КАРАТЧЭНЯ і Валянціна ПІНЧУКОВА.

панорама пятилетки

АТОМНАЯ ЭНЕРГЕТИКА — ДЛЯ НУЖД НАРОДА

Атомная энергетика, вступая в десятую пятилетку, получает качественно новое значение для электроэнергетики СССР. Период демонстрации возможностей получения электрической энергии за счет деления ядер тяжелых элементов закончился весьма успешно. Атомная энергетика показала себя надежным источником получения электроэнергии и, наряду с классической, использующей органические виды топлива, заняла прочное и почетное место в одном из первых рядов электроэнергетической промышленности.

После пуска первой в мире АЭС в 1954 году в городе Обнинске в шестидесяти годах наступил период создания и демонстрации работ опытных атомных электростанций. Такими АЭС стали Белоярская, вступившая в эксплуатацию в апреле 1964 года, и Нововоронежская, пущенная в октябре того же года.

Эти АЭС показали техническую надежность в производстве электрической энергии. После пуска и двухлетней проверки они были переданы Государственным комитетом по использованию атомной энергии СССР в систему Министерства энергетики и электрификации СССР для эксплуатации.

Ныне у нас в стране работают: Белоярская АЭС (два блока 100 и 200 мегаватт), Нововоронежская (четыре блока 210, 365, 440 и 440 мегаватт), Дмитровградская опытная (на 60 мегаватт), Кольская (два блока по 440 мегаватт), Билибинская (три реактора по 12 мегаватт), Ленинградская (два реакторных блока по 1000 мегаватт).

Как известно, в нашей стране на АЭС эксплуатируются реакторы на тепловых нейтронах двух типов: корпусные водо-водяные под давлением и уран-графитовые канального типа. Третий тип — реакторы на быстрых нейтронах.

Находятся в стадии строительства на Нововоронежской АЭС пятый блок мощностью 1000 мегаватт, на Белоярской АЭС третий блок на 600 мегаватт с реактором на быстрых нейтронах. На Ленинградской АЭС ведется строительство второй очереди с двумя реакторами по 1000 мегаватт каждый. После ввода в строй второй очереди общая мощность Ленинградской АЭС имени В. И. Ленина будет равна 4000 мегаватт, и она станет крупнейшей АЭС в Европе и в мире.

Перспективы сооружения атомных электростанций у нас очень хорошие, поскольку АЭС стали конкурентоспособными с тепловыми станциями как в техническом, так и в экономическом отношении. Эти АЭС сооружаются в разных уголках страны, но главным образом в европейской части страны: в Ленинградской области, на Кольском полуострове, под Воронежем, в Курской, Смоленской, Калининской областях, на Украине, в Армении.

«Основные направления развития народного хозяйства СССР на 1976—1980 годы» предусматривают также дальнейшее освоение АЭС и использование атомной энергии для теплофикации. Выполнение всех этих больших работ в области сооружения атомных электростанций и изготовления необходимого оборудования требуют сотрудничества нескольких специализированных отраслей.

Недавно созданное Министерство энергетического машиностроения СССР приступило на своих предприятиях к серийному производству для АЭС реакторов на тепловых нейтронах, парогенераторов и другого оборудования, в том числе турбоагрегатов единичной мощностью не менее одного миллиона киловатт. Будет производиться комплектное оборудование для атомных энергоблоков на тепловых нейтронах мощностью до 1,5 миллиона киловатт.

Ускоренное развитие производства для атомного машиностроения, реконструкция действующих предприятий энергетического машиностроения, строительство новых заводов, широкая кооперация в изготовлении отдельных узлов и агрегатов с другими отраслями промышленности как внутри СССР, так и со странами — членами СЭВ помогут успешно решить задачи по вводу новых АЭС в эксплуатацию. Удельный вес атомной энергетики по отношению ко всей вводимой энергетической мощности в десятой пятилетке составит не менее 19—20 процентов.

Андраник ПЕТРОСЯНЦ,
председатель Государственного комитета по использованию атомной энергии СССР.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

За выдатную работу ў гады мінулай пяцігодкі экаскаватаршчык з Ганцавіч Віктар ШАПАВАЛАУ ўдасцелены высокага звання Героя Сацыялістычнай Працы.

Кожны год ён удвая перавыконваў вытворчыя планы. Цяпер перадавае меліяратар працу на асушэнні балот у пойме ракі Лань. Пройдзе некаторы час — і тут раскінуцца рукаторныя азёры і ўрадлівыя палі.
Фота Э. КАБЯКА.

НАВІНКІ БУДАЎНІЦТВА

Паблізу ад Паркавай магістралі ў Мінску ўзняўся ў вышыню незвычайны павільён вышыняй 19 метраў. Пад яго купалам на плошчы 4 230 квадратных метраў размяшчаецца настаянна дзеючая будаўнічая выстаўка. На адкрытай пляцоўцы, якая акружае павільён, будуць экспанавацца найвышэйшыя будаўнічыя канструкцыі, аддзелачныя і будаўнічыя матэрыялы, праектныя рашэнні ў галіне архітэктуры і горадабудаўніцтва, а таксама макеты і збудаванні, якія

дазваляць наведвальнікам пазнаёміцца з навінкамі будаўнічай індустрыі і горадабудаўніцтва ў Беларусі.

МІЛЬЯРДНЫ МЕТР

Мільярдны метр тканіны з пачатку пуску прадпрыемства вытканы на Баранавіцкім баваўняным камбінаце. За 6 гадоў з моманту поўнага ўводу вытворчых магутнасцей замест 20 гадоў на праекту было атрымана 65,1 мільёна рублёў прыбытку, і ўжо ў жніўні 1975 года затраты на будаўніцтва камбіната поўнасцю акупіліся.

У першым годзе новай пяцігодкі камбінат дасць сто мільёнаў метраў тканіны.

ЭФЕКТ ЭКАНОМІ

Пасля завяршэння рэканструкцыі ўсіх дванаццаці катлаагрэгатаў Бярозаўскай ДРЭС станцыя поўнасцю пераведзена на спальванне мазуту. Дзя-

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

МОЛАДЗЬ У ЛОСТРЫ САЦЫЯЛОГІІ

У калейдаскопе паведамленняў, што прыходзяць з розных куткоў свету, часта мільгае слова «моладзь». Так, юнакі і дзяўчаты ФРГ выйшлі на дэманстрацыю ў знак пратэсту супраць дыскрымінацыі асоб з-за іх палітычных поглядаў. Студэнты Францыі спынілі заняткі, аб'явілі забастоўку — іх трывожыць бесперспектыўнасць, адсутнасць гарантыі на працаўладкаванне.

Савецкая моладзь мае свае праблемы і клопаты. Магчыма, знешне яны працягваюцца не так бурна, бо адразу ж з разуменнем і ўвагай сустракаюцца грамадствам. Інтэрэсы юнага пакалення не супрацьстаяюцца агульнанародным, але ў іх ёсць свае асаблівасці, з якімі варта лічыцца. Таму ўсё большую значнасць набывае работа сацыёлагаў, якія грунтоўна даследуюць розныя катэгорыі моладзі — рабочую, студэнцкую, сельскую, вучнёўскую, выяўляюць заканамернасці, крытычныя месцы, шукаюць шляхі найбольш дзейснага спалучэння імкненняў юнакоў і дзяўчат з мэтамі і планами ўсяго савецкага грамадства.

ВУЧЫЦЦА, ВУЧЫЦЦА, ВУЧЫЦЦА...

Тамара БАГДАНАВА,
кандыдат філасофскіх навук

Маладыя рабочыя складаюць амаль палавіну рабочага класа нашай краіны. Сярод сваіх ровеснікаў яны найбольш паслядоўна выказваюць і рэалізуюць інтарэсы і мэты савецкага рабочага класа, з'яўляюцца носьбітамі сацыялістычнай ідэалогіі і калектывізму. Менавіта яны знаходзяцца ў авангардзе ўсяго маладога пакалення.

Зыходзячы з аб'ектыўных працэсаў фарміравання асноў камунізму ў нашай краіне, Камуністычная партыя ставіць перад савецкімі юнакамі і дзяўчатамі задачу вучыцца глыбока і творча авалодваць марксісцка-ленінскай тэорыяй, навішымі дасягненнямі навукі, тэхнікі і культуры, загартоўваць сваю волю і характар у свядомай працы. Толькі ажыццяўляючы ленінскае патрабаванне «вучыцца камунізму», масы маладых рабочых могуць ісці ў першых радах барацьбы за высокую культуру вытворчасці і быту, за сцвярджанне камуністычнай маралі, творча пераймаць вопыт старэйшых пакаленняў, уносіць свой дастойны ўклад у развіццё навукова-тэхнічнага і сацыяльнага прагрэсу.

Імкненне да павышэння адукацыі яскрава працягваецца ў жыццёвых планах рабочай моладзі: кожны чацвёрты ставіць гэтай атрыманню вышэйшую адукацыю і кожны другі-трэці — набыццё спецыяльнасць высокай кваліфікацыі. Асабліва значэнне мае свядомае імкненне маладога рабочага вучыцца без адрыўу ад вытворчасці. Яно залежыць не толькі ад аб'ектыўных патрабаванняў вытворчасці, але і ад грамадскай каштоўнасці адукацыі, ад агульнапрынятых адносін да вучобы, накіраванасці асабістых матываў.

Абследаванні на многіх прадпрыемствах паказалі, што жаданне маладых рабочых працягваць навучанне без адрыўу ад вытворчасці тлумачыцца рознымі прычынамі. У прыватнасці, юнакі і дзяўчаты імкнучыся павысіць сваю кваліфікацыю (ад 18 да 21,3 працэнта), больш ведаць і быць карысным грамадству (ад 13,5 да 25 працэнтаў), паступіць у тэхнікум, ВНУ (ад 14,1 да 25,7 працэнта), перамяніць сваю прафесію, перайсці на іншую работу (ад 12,6 да 21,3 працэнта), задаволіць патрабаванне вытворчасці (12,3 працэнта), умацаваць сваё матэрыяльнае становішча, павысіць зарплату (да 8 працэнтаў), не адстаць ад іншых (10,3 працэнта). Такім чынам, галоўныя матывы працягваць вучобу звязаны са змяненнем прафесійнага ўзроўню, з асэнсаваннем агульнакультурнага значэння адукацыі.

Характэрная рыса пазнавальнай актыўнасці мала-

У Беларусі гэтым заняты супрацоўнікі праблемнай лабараторыі сацыялагічных даследаванняў пры БДУ імя У. І. Леніна, сактара сацыялагічных даследаванняў Інстытута філасофіі АН БССР і кафедры навуковага камунізму БПІ.

Шмат гадоў жыве клопатамі моладзі Тамара Багданова. Спачатку вяла арганізатарскую, камсамольскую работу, цяпер — навуковую. Кандыдат філасофскіх навук Т. Багданова ўзначальвае кафедру філасофіі Беларускага політэхнічнага інстытута, актыўна ўдзельнічае ў грамадскім жыцці — яе абралі членам Усесаюзнага каардынацыйнага савета па вывучэнню праблем моладзі пры ЦК ВЛКСМ і Акадэміі педагогічных навук РСФСР, яна часта выступае як лектар ЦК ЛКСМБ. Тамара Панкратыўна — аўтар многіх кніг і артыкулаў пра месца і ролю моладзі ў Краіне Саветаў. Выступленні Т. Багданавой на старонках «Голасу Радзімы» (мяркуецца змясціць тры артыкулы) закранаюць праблемы маладога рабочага класа.

даў, інакш паводзяць і працягваюць сябе ў працоўных калектывах у параўнанні з тымі, хто такога жадання не мае. Першыя актыўна ўдзельнічаюць у масавым руху за авалоданне вышнімі сучаснай навукі, як правіла, актыўна садзейнічаюць удасканаленню старой і ўкараненню новай тэхнікі ў вытворчасць, дасягаюць добрых вынікаў у павышэнні прадукцыйнасці і культуры працы, актыўна ўдзельнічаюць у руху за камуністычныя адносіны да працы, зацвярджанне ў жыцці камуністычных норм маралі. Інакш кажучы, тут працягваецца агульная заканамернасць павелічэння эфектыўнасці працы чалавека ў залежнасці ад яго адукацыйнага і культурна-тэхнічнага ўзроўню. Прапарцыянальна адукацыі, набыццю новых ведаў у большасці маладых рабочых павялічваецца працэнт выканання норм выпрацоўкі, змяняецца час, які затрачваецца імі на асваенне новых відаў работ і г. д. Натуральна, што ўсё гэта так ці інакш адбываецца на становішчы маладога рабочага, у прыватнасці на змяненні яго заробатнай платы, заваяванні ім прэстыжу добрага працоўніка.

Пазнавальная актыўнасць маладога рабочага ў сучасны перыяд азначае ўжо не толькі ўзорнае выкананне вытворчых заданняў і норм, але і творчасць у працы, умненне арыентавацца ў нестандартных вытворчых сітуацыях, вядзе да рацыяналізатарства і вынаходніцтва.

Цяпер кваліфікаваны рабочы — гэта чалавек, які добра ведае свой станок або агрэгат, умее рабіць яго рамонт і наладку, мае ўяўленне пра канструкцыю машын у цэлым. Ён павінен разбірацца ў тэхналогіі вытворчасці і арганізацыі працы, умець прымаць самастойныя рашэнні ў складаных сітуацыях вытворчага працэсу, умець арыентавацца ў ім, валодаць і пэўным запасам тэхнічных і эканамічных ведаў. Гэта значыць, новы тып кваліфікацыі вызначаецца перш за ўсё ўзроўнем агульных і тэарэтычных ведаў рабочага і звязаны пераважна з разумовай дзейнасцю, хоць, натуральна, важныя і практычныя навыкі. Існуючая сувязь паміж адукацыяй і кваліфікацыяй рабочых зафіксавана многімі даследаваннямі. Так, рабочы з сярэдняй адукацыяй прыходзіць кваліфікацыйную лесвіцу па сваёй прафесіі (3—4 разрады) у сярэднім менш чым за 10 гадоў, а ў рабочага з 6—7-класнай адукацыяй на гэты шлях затрачваецца больш як 15 гадоў. На падрыхтоўку да пераходу з аднаго разраду ў другі, напрыклад, слесар-інструменталь-

(Заканчэнне на 6-й стар.)

Чыгуначны вакзал у Баранавічах.

за мяжой і дома

ГОСЦІ З ВЕНЕСУЭЛЫ

10 красавіка ў Мінск прыбыла дэлегацыя Камуністычнай моладзі Венесуэлы на чале з членам Цэнтральнага савета КМВ І. Мендэсам.

У ЦК ЛКСМ Беларусі адбылася сустрэча, у час якой сакратар ЦК ЛКСМБ У. Ягораў расказаў гасцям аб рабоце камсамольскіх арганізацый рэспублікі па выхаванню камсамольцаў і моладзі на рэвалюцыйных, баявых і працоўных традыцыях савецкага народа. У гэты ж дзень члены дэлегацыі наведаль сярэднюю школу, Мінскі дзяржаўны медыцынскі інстытут, пазнаёміліся з памятнымі гісторыка-рэвалюцыйнымі мясцінамі сталіцы Беларусі.

За час знаходжання ў Мінску госці пазнаёміліся з экспазіцыяй Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, сустрэліся з ветэранамі, зрабілі паездку на мемарыяльны комплекс Хатынь.

У Магілёве венесуэльскія камсамольцы сустрэліся з маладымі рабочымі вытворчага аб'яднання «Хімвалакно» імя У. І. Леніна, пазнаёміліся з удзелам моладзі ў дзейнасці савецкіх органаў і прафсаюзных арганізацый, работай па прафесійнай арыентацыі школьнікаў.

ПАКАЗВАЮЦЬ ШВЕДСКІЯ ФІРМЫ

У Мінску 5 красавіка адкрылася выстаўка прыбораў для біяхіміі і клінічных аналізаў шведскай фірмы «ЛКБ-прыборы». У выставачнай зале Гандлёва-прамысловай палаты БССР дэманструюцца абсталяванне для навукова-даследчых лабараторыяў, хімікаты для даследавання бялкоў і амінакіслотнага аналізу, ферментары для лабараторый і прамысловага прызначэння, спектрафатометры, прыборы для храмаграфіі, рэагенты і хімікаты для клінічнай хіміі і іншыя матэрыялы і апараты.

Шведская фірма «Свенска кулагерфабрыкен» — адзін са старэйшых гандлёвых партнёраў нашай краіны. 12 красавіка яе Венскі філіял — «СКФ-Ост» пачаў дэманстрацыю ў сталіцы Беларусі найноўшых метадаў мантажу, дэмантажу і прафілактыкі падшыпнікаў. На працягу амаль трох месяцаў выстаўка будзе вандраваць па Савецкаму Саюзу. Пасля Мінска яна накіруецца ў Маскву, затым пабудзе ў Ленінградзе, Харкаве і Кіеве.

Мы задаволены развіццём гандлю з Савецкім Саюзам, аб'ём якога нязменна расце, сказаў дырэктар аддзела тэхнічнай інфармацыі фірмы Рыкард Алгрэн. Спадзяёмся ў гэтай паездцы па СССР азнаёміць вялікую колькасць савецкіх спецыялістаў з нашай прадукцыяй і прыстасаваннямі для ўстаноўкі, зняцця і прафілактыкі падшыпнікаў у ходзе іх эксплуатацыі. Несумненна, гэта будзе садзейнічаць далейшаму развіццю гандлёвых сувязей.

15 красавіка выстаўка фірмы «Свенска кулагерфабрыкен» закончыла работу. Дырэктар аддзела інфармацыі Рыкард Алгрэн сказаў: «Мы мелі магчымасць сустрэцца са спецыялістамі падшыпнікавага, трактарнага і іншых машынабудавальніцкіх інструментальных прадпрыемстваў. Яны выказалі рад карысных заўваг і пажаданняў. Госць адзначыў спрыяльную атмасферу, якую стварае для развіцця дзелавых сувязей паміж краінамі агульнаеўрапейская Нарада ў Хельсінкі, важнае значэнне пацверджанай XXV з'ездам КПСС міралюбівай палітыкі Савецкай дзяржавы, накіраванай на далейшае змякчэнне міжнароднай напружанасці».

ГАДАВІНЕ ВЫЗВАЛЕННЯ ПРЫСВЯЧАЕЦЦА

У рэспубліцы прайшоў фестываль венгерскіх кінафільмаў, прысвечаны 31-й гадавіне з дня вызвалення Венгрыі ад фашысцкіх захопнікаў.

У кінатэатрах «Кастрычнік», «Мір», «Цэнтральны» былі паказаны новыя венгерскія фільмы «Чырвоны рэкіем», «Кап'яносцы», «Ля вытокаў часу», «Дом на ўскраіне», «Бег апантаных», «Загадкавае выкраданне», «Кенгуру».

Для ўдзелу ў фестывалі Мінск наведла дэлегацыя кінарабочаў Венгерскай Народнай Рэспублікі.

МЭТА—РАСШЫРЭННЕ КАНТАКТАЎ

Фірма «Адрэсограф-мультиграф» з Аўстрыі з'яўляецца адным з буйнейшых вытворцаў сродкаў аператыўнай паліграфіі. У пачатку красавіка ў Мінску «Адрэсограф-мультиграф» пачала знаёміць савецкіх спецыялістаў з навінкамі хуткадзейнай разнамажальнай тэхнікі для зняцця копіяў з друкаваных матэрыялаў.

Камерцыйны дырэктар Вернер Круг і гандлёвы прадстаўнік фірмы Анатоль Зіка выказалі задавальненне развіццём дзелавых сувязей з савецкімі знешнегандлёвымі арганізацыямі, адзначылі, што існуюць добрыя перспектывы для іх развіцця. Гэтай мэце, у прыватнасці, служыць цяперашні прыезд у Савецкі Саюз прадстаўнікоў «Адрэсограф-мультиграф», прадукцыя якой карыстаецца нязменнай цікавасцю ў савецкіх спецыялістаў.

TO OTHER PLANETS

April 12, 1961 will never be forgotten. On that day humanity took its first step off its native earth. The pioneer was Yuri Gagarin, a Soviet citizen. He circled the globe in the spaceship Vostok in 108 minutes.

Many vivid chapters have since been entered into the chronicles of space conquest. But cosmonaut No. 1 is still before us, as if alive. In this talk Georgi BEREGOV, Twice Hero of the Soviet Union, Pilot-Cosmonaut of the USSR, Head of the Yuri Gagarin Cosmonaut Training Centre, comments on cosmonautics today.

Q: What are the main features and main achievements of Soviet cosmonautics in the mid-seventies?

A: First I would like to note the increased activity of man in space exploration. In 1961 our country launched seven space vehicles; in 1975, 111. More space exploration has meant a wider range of tasks that can only be met with space technology. The first flights were trial flights to test the equipment and how man could cope with operating a vehicle in space. These are still rather important, but the main goal of today's flights is to collect as much and as varied information as possible.

Also important, today's space exploration equipment is much improved. Judge for yourself. The first manned spaceship, the Vostok, weighed 4.73 tons; its only living module — the descent module — was 2.3 metres in diameter. It had neither reserve propulsion nor soft landing systems, and when it returned to Earth, the cosmonaut had to

sustain tremendous excess strain. On the „multi-passenger“ Soyuz, there are two 10 m³ living modules, a reserve propulsion and a soft landing system. Its descent module incorporates aerodynamic efficiency. The Soyuz can manoeuvre well and can be docked with other ships or orbital stations.

We have recently developed a new kind of vehicle—orbital stations—in which the crew can do research for an extended period (the second Salyut 4 crew spent 63 days in space). They have more „living space“: approximately 100 m³ in the Salyut-Soyuz 25-ton system. The Soyuz and Salyut have equipment that only 15 years ago was beyond imagination.

We now have space vehicle control centres and improved ground monitoring systems. The „deaf spirals“, when the cosmonaut lost contact with the Earth, have been eliminated. We can now control dozens of space vehicles simultaneously.

We have numerous centres for receiving and processing space

data, and new laboratories and institutes for all areas of space exploration.

I have to mention our Cosmonaut Training Centre. It has been enlarged significantly, with loads of training facilities, new apartment and other buildings, and well-equipped laboratories and classrooms. Dozens of cosmonauts have been trained there; 34 of them have been out in space, some twice or even three times.

Q: What will Soviet scientists and cosmonauts have to do during the 10th Five-Year Plan? What are the perspectives for space exploration?

A: Generally, we will be working on long-life orbital stations, to and from which crews can be shuttled. We will try to improve space meteorology stations and communication systems. There are the new sputniks — Meteor and Molniya. The Raduga communication sputnik was just sent up. The unmanned space programme for studying the Moon and our solar system's planets will continue.

Making long-term predictions is unwise; cosmonautics has developed so quickly that it has surpassed the most optimistic forecasts. But one thing is clear—huge complexes that can stay in a near-earth orbit for several years will be created. Crews will shunt back and forth on shuttle craft. There will be bases and camps on the Moon. And in the more distant future there will be expeditions, first to Mars and then to other planets.

Détente is gaining ground, and peace is nearer than ever. The international friendship movement has made an essential contribution, and its importance is clearly seen from the work of the Second Session of the Council of the Union of Soviet Friendship Societies just held in Moscow.

ADDRESS TO SOCIETIES, ASSOCIATIONS AND INSTITUTES FOR FRIENDSHIP WITH THE USSR, TO ALL FRIENDS OF THE SOVIET UNION ABROAD

Dear friends,

On behalf of Soviet people, those at the session of the Council of the Union of Soviet Societies for Friendship and Cultural Relations with Foreign Countries send their warm and heartfelt greeting to the leaders and members of societies, associations and institutes for friendship with the USSR. Through you we greet all people of goodwill who favour developing relations based on mutual respect, trust, many-sided cooperation and friendship with the Soviet people.

We are meeting here to discuss the immediate tasks of our activity at a time of tremendous enthusiasm aroused by the 25th Congress of the CPSU. The Congress summed up the Soviet people's outstanding achievements and mapped out even more majestic goals in economy, science and culture, and to raise the living standards of all Soviet people considerably.

In order to carry out these tasks Soviet people need peace. Peoples in all countries are interested in peace. The Soviet Union has been waging, and continues to carry on, a tireless struggle to implement the Peace Programme which gained wide recognition. This struggle waged by the Soviet Union, by the countries of the socialist community, together with all progressive and peace-loving forces, for great ideas has produced major positive results.

The threat of another world war has receded. Internationally, there has been an important turn from the cold war to détente. Today, the Helsinki spirit is increasingly influencing inter-state relations.

In these conditions the movement of public forces advocating understanding among nations and the expansion of cooperation among states has a vital role to play. The participants in these movements have different philosophical outlooks and views, but are united by their ardent dedication to the struggle so that peace and friendship among peoples may triumph.

Soviet people greatly appreciate the useful contribution made to this noble cause by you, dear friends—activists of societies, associations and institutes for friendship with the Soviet Union—and express their deep gratitude.

For their part, Soviet societies, associations and institutes for friendship are carrying out active work, acquainting Soviet people with life abroad and developing profound respect for all peoples, large and small, for their cultural values and progressive national traditions.

Noting with satisfaction the important positive changes in international relations, we cannot close our eyes to the fact that there are still reactionary forces in the world trying to aggravate the international situation, to sow distrust, to fan anti-Sovietism, and to impede détente. The arms race, fraught with catastrophic consequences for humanity, goes on. Many peoples are still deprived of democratic rights and freedoms, still suffer the scourge of imperialism and neo-colonialism. Disgraceful fascist regimes still exist in certain countries.

L. I. Brezhnev, General Secretary of the CPSU Central Committee, advanced the Programme of Further Struggle for Peace and International Cooperation, and for the Freedom and Independence of the Peoples from the rostrum of the 25th CPSU Congress. We, activists in the Soviet public movement for friendship and cooperation, together with all the Soviet people, ardently acclaim this Programme and are ready to do all we can to carry it into life.

Dear friends, the Soviet people highly appreciate your wide-ranging and useful activities that help broad sections of people learn more about life in our country, the deeds and aspirations of the Soviet people, and we have no doubt that you, patriots of your countries, will apply all your efforts and energy so that this Programme's humane ideals reach the greatest number of people possible throughout the world. We are glad that the potential of the mass movement for the strengthening of peace and friendship is greater than ever before, and continues to grow steadily.

So let us pool our efforts, experience, knowledge and goodwill, and contribute to the struggle to end the arms race, for disarmament, for concluding a world treaty banning the use of force in international relations, for security and peace for all nations.

We express the confidence that varied cooperation between Soviet societies, associations and institutes for friendship and cultural relations with foreign countries and your organizations for friendship with the Soviet Union will continue expanding and gaining in strength, promoting even wider contacts and links, deeper understanding and confidence, greater friendship between the Soviet people and peoples everywhere.

Our efforts, our work are becoming particularly important with the approach of the 60th anniversary of the Great October Socialist Revolution, which opened the road to peace, friendship and cooperation to the peoples of the world.

May friendship among nations grow in strength and develop for freedom and progress all over the world!

Adopted unanimously by the 2nd Session of the Council of the Union of Soviet Societies for Friendship and Cultural Relations with Foreign Countries.
Moscow, March 1976.

«Голас Радзімы»

№ 16 (1431)

A surprise meeting.

Photo by E. KOZYULYA.

NEWS FROM BYELORUSSIA

THE AUTOMATIC DRAWING MACHINES „ITEKAN“

At the Institute of Technical Cybernetics of the Academy of Sciences of the Byelorussian SSR, research is conducted for preparing highly-effective technical programmes to be graphically represented by electronic computers for automatic designing. The computerized and programmed automatic drawing machines which have been designed at the Institute and which bear the name of „Itekan“ perform all the basic operations necessary for making a complicated draught in accordance with the regulations of the universal state standards.

The control devices of the automatic machines „Itekan“ are adapted for the performance of a wide variety of drawing operations such as the generation of segments of straight lines, of curves, circles, characters and figures. This selection of operations is sufficient for the reproduction of various graphic figures—sections, cross-sections and the like which are characteristic of designing documents. The same selection is also fully sufficient for the production of combinations of different lines used on meteorological, geographical and other maps. The use of

such an automatic drawing machine in its full capacity makes it possible to produce annually about 20 thousand drawings of the average degree of complexity.

The automatic drawing machines „Itekan“ have already been introduced into operation at 50 enterprises of the Soviet Union. Their exploitation produces up to 200 thousand roubles of economy annually.

THE FOURTH ONE IN MINSK

In the South-Western part of the capital of the Byelorussian Republic the construction is under way of a large electric-power station „TEZ-4“ whose planned electric-power capacity is 900 thousand kilo-watts and thermo-capacity—1,000 million large calories per hour. In the generator room, five turbines will be installed: one with a capacity of 60 thousand kilo-watts, two—with a capacity of 120 thousand kilo-watts each, and two other turbines which will have a capacity of 250 thousand kilo-watts each.

The main purpose of the „TEZ-4“ electric-power station is to supply heat to the city. It has been planned to put the first turbine into operation in 1977.

КОГДА ТРУД — ДЕЛО ЧЕСТИ И ГОРДОСТИ

Педро КЛАВИХО

В Москве мне не раз доводилось слышать фразу: «Нужно уважать чужой труд!» Очень скоро я убедился, что это не просто лозунг. Советские люди с самого раннего возраста приучают своих детей уважать труд других, внушают им, что любой труд почетен и благороден, что он возвышает человека. Детям объясняют, что положение человека в обществе зависит только от его собственного отношения к труду и что государство, в котором он живет, становится лучше лишь благодаря труду каждого человека в отдельности и всех вместе. Поэтому одной из самых почетных наград для советского человека является звание Героя Социалистического Труда. Люди, имеющие эту награду, пользуются особым уважением, любовью и почетом.

На московских улицах и бульварах нередко можно увидеть громадные доски — витрины с портретами мужчин и женщин. Любопытного туриста они, конечно, привлекают, а для зарубежного журналиста они повод для вопросов к переводчику. Они встречаются в Советском Союзе повсюду. Это Доски почета, то есть специальные стенды с фотографиями передовиков производства — предприятия, района, области или всей страны. Доски почета — это чествование лучших, ставшее в СССР неотъемлемым компонентом советского образа жизни.

Впервые увидев Доски почета, я подумал, что речь идет о кандидатах Коммунистической партии на выборах и что после портреты будут сняты. Подействовала сила привычки: у себя дома, в Колумбии, мы знаем две формы пропаганды — политическую предвыборную и коммерческую, используемую в рекламных целях.

«Труд облагораживает человека», — вы непременно услышите эти слова от советских людей, познакомившись с ними и слушая их рассказ о «своей» работе, «своей» фабрике, «своем» заводе. Они говорят об этом с особой гордостью. Беседуя с обыкновенным рабочим, вступая с ним в спор, я сначала несколько терялся, когда мой собеседник для придания силы своим аргументам говорил: «Я это знаю и понимаю, поскольку сам рабочий». Сначала мне это казалось несколько наивным, но с годами я понял, что здесь, в Советском Союзе, слово «рабочий» звучит гордо. Это нечто вроде почетного звания, присваиваемого тем, кто непосредственно участвует в производственном процессе, кто строит страну собственными руками.

Большое внимание труду уделяют советская пресса, радио и телевидение. Литература, драматургия и кино также постоянно обращаются к образу человека труда, к его жизни, его проблемам.

Глубокое знакомство с советским социалистическим обществом, где труд и теоретически и практически стал делом славы, гордости и почета, производит на западного журналиста огромное впечатление. Только

прожив некоторое время в Советском Союзе, проникнувшись чувствами советского народа, его отношением к действительности, начинаешь понимать, почему люди этой страны выше всего ставят звание рабочего, трудящегося. Они ценят свой «титул», убежденные в его величии, как бывает убежден в своей изысканности какой-нибудь английский лорд — отпрыск старинного дворянского рода.

Многие туристы спрашивали меня, не является ли это возвеличение труда в СССР средством идеологической пропаганды, используемым для того, чтобы рабочие работали лучше и эффективнее. Да, прославление труда, отвечая я, используется для стимулирования лучшей работы. Но не на благо горстки эксплуататоров, капиталистов и миллионеров, а на благо всей родины, всего народа, во имя будущего советского человека, во имя будущего его детей. В СССР люди труда знают, что взамен всего даваемого ими они многое получают, они обеспечены жильем, их дети бесплатно учатся, им гарантирован отдых, бесплатное медицинское обслуживание, лекарства, пенсия по старости и другие блага. Кроме этого, они пользуются реальными возможностями для удовлетворения своих духовных запросов, имея постоянный доступ к культуре.

Если бы понадобилось назвать наиболее значительное достижение советского общества, я без колебаний назвал бы то, что оно вселило в человека уверенность в себе, уверенность в будущем. Я бывал во многих советских семьях, у меня несчетное число друзей среди советских людей, и я нигде и никогда не видел и не ощущал страха перед будущим. Я не видел, чтобы люди копили деньги «на черный день», на обучение своих детей, на случай неожиданной болезни или просто так, к старости.

Подобная атмосфера, естественно, отражается на образе жизни советского человека, на его характере. Ощущение уверенности уже само по себе заставляет его смотреть на вещи не так, как это делаем мы, люди Запада. Здесь не встретишь типичной у нас тревоги за завтрашний день, тревоги, зачастую перерастающей в отчаяние.

Именно в этом ключ к пониманию гуманности людей Советской страны. Я отнюдь не считаю, что советское общество уже совершенно во всех отношениях и что люди здесь уже идеальны. Однако здесь естественным считается бескорыстно протянуть руку помощи другому человеку, не думая при этом о вознаграждении. В советском обществе люди дружат не по расчету. Они ценят человека не по тому, есть ли у него текущий счет в банке или свой автомобиль.

Советское общество впервые на Земле дало человеку то, чего он не имел на протяжении всей своей предыдущей истории. Не признавать этого — все равно, что пытаться закрыть ладонью солнце.

«ЭСПЕКТАДОР»
(Колумбия)

У калектыве опернай студыі Палаца культуры Белсаўпрофа, якім кіруе народны артыст рэспублікі Мікалай Сярдобаў, людзі розных прафесій: прадаўца, рабочыя, урачы, настаўнікі. Вечарам яны — артысты. Нядаўна ў студыі адбылася прэм'ера оперы Б. Асаф'ева «Казначэйша». Галоўныя ролі выканалі таварыства Дзіяна УГОДНІКАВА і загадчык аддзела аднаго з канструктарскіх бюро Мінска Барыс ПАЛЯКОУ. НА ЗДЫМКУ: сцена з оперы «Казначэйша».

МАСТАКІ САВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ

Калі ствараўся Саюз мастакоў Беларусі, іх было каля 40, зараз жа — амаль 400. Пра іх творчую працу расказвае кніга «Мастакі Савецкай Беларусі», якую нядаўна выпусціла выдавецтва «Беларусь».

З кнігі чытач даведаецца пра гісторыю Саюза, дзейнасць яго членаў. А створаны Саюз быў у канцы 1938 года, на першым з'ездзе мастакоў БССР. Асноўнае творчае ядро, як пішацца ў кнізе, склалі выкладчыкі і выхаванцы Віцебскага мастацкага тэхнікума.

У 30-я гады беларускія мастакі актыўна раскрываюць у сваёй творчасці такія тэмы, як героіка Кастрычніка і грамадзянскай вайны, стваральная праца пяцігодкаў, сацыялістычныя пераўтварэнні. Беларускае выўленчае мастацтва абагацілася новымі відамі і жанрамі. Побач са станковым жывапісам, графікай і скульптурай паспяхова развіваліся манументальны жывапіс і пластыка, тэатральна-дэкаратыўнае мастацтва, кніжная ілюстрацыя.

Адной з галоўных тэм беларускіх мастакоў у пасляваенны час становіцца тэма Вялікай Айчыннай вайны. З'яўляюцца таксама таленавітыя творы, прысвечаныя адраджэнню роднай зямлі, мірнай працы, гісторыі і рэвалюцыі. Паспяхова развіваліся жанры партрэта, пейзажа, нацыянальнага мастацтва.

Калектыў беларускіх мастакоў за апошнія гады папоўніўся таленавітай моладдзю, выпускнікамі Мінскага мастацкага вучылішча, Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута, графічнага аддзялення Віцебскага педагагічнага інстытута імя С. Кірава, мастацкага ВНУ Масквы, Ленінграда і іншых гарадоў Краіны Саветаў. Мастакі нашай рэспублікі — актыўныя ўдзельнікі многіх саюзных выставак.

Кніга «Мастакі Савецкай Беларусі» багата ілюстравана. Яна знаёміць з мастакамі і мастацтвазнаўцамі — членамі Саюза мастакоў БССР. На кожнага з іх дадзена біяграфічная даведка, паказан профіль яго дзейнасці, змешчаны рэпрадукцыі некаторых мастацкіх твораў.

І. ЧАРНЯУСКІ.

ВУЧЫЦЦА, ВУЧЫЦЦА, ВУЧЫЦЦА...

(Заканчэнне. Пачатак на 4-й стар.)

шчык з адукацыяй 5—6 класаў затрачвае ў сярэднім 5 гадоў, з адукацыяй 7 класаў — крыху больш за 3 гады, 8—9 класаў — ад 2 да 3 гадоў, з сярэдняй — год і рэдка паўтара. Гэтыя даныя таксама пацвярджаюць, што цяпер існуе аб'ектыўная грамадская патрэбнасць праз пэўны час павышаць адукацыю рабочых, каб даць магчымасць кожнаму быць на ўзроўні свайго прафесійнага становішча.

Выкарыстанне маладымі рабочымі навукова-тэхнічных ведаў у практычнай дзейнасці мае шматбаковае значэнне. Яно дазваляе, у прыватнасці, ажыццяўляць сумяшчэнне прафесій, перамяшчэнне спецыяльнасці. Нельга не ўлічваць, што ўсякая прафесійная праца аднабаковая, і калі актыўная дзейнасць чалавека абмяжоўваецца работай у рамках адной вузкай прафесіі, то гэта непазбежна звужае магчымасці для працягу і развіцця яго здольнасцей, для фарміравання сацыяльнай актыўнасці, для змен у сацыяльным становішчы. Шматбаковае развіццё рабочага мае на ўвазе неабходную перамену яго дзейнасці.

Цяпер адміранне вузкага прафесіяналізму, сумяшчэнне розных відаў дзейнасці, падрыхтоўка спецыялістаў шырокага профілю становяцца асноўнымі тэндэнцыямі змянення характару сацыяльнай працы і шляхамі фарміравання работніка новага тыпу. Перамена відаў дзейнасці таго ж маладога рабочага ажыццяўляецца галоўным чынам у рамках яго асноўнай прафесіі — шляхам авалодання сумежнымі аперацыямі, а таксама іншымі спецыяльнасцямі і прафесіямі. Ад яго патрабуецца больш шырокае спалучэнне фізічных і разумовых сіл, што, у сваю чаргу, мае на ўвазе ўздым яго культурнага ўзроўню, павышэнне кваліфікацыі. У выніку расце патрэбнасць маладога рабочага ў набыванні новых ведаў, працоўных навыкаў, што і звязана з фарміраваннем яго пазнавальнай актыўнасці. Працягваюцца працоўная і пазнавальная актыўнасць у вядомай ступені дае магчымасць яму выйсці за межы непасрэднай вузкай прафесійнай дзейнасці нават у межах свайго вытворчага калектыву. У сукупнай грамадскай працы на сучасным этапе назіраецца скарачэнне прастай працы, выцясненне яе складанай працай, якая

патрабуе высокай кваліфікацыі, пастаяннай гатоўнасці да перамены працы. Гэта працягнецца не толькі ў павелічэнні долі рабочых такога тыпу, але і ў фарміраванні якасна новай катэгорыі работнікаў — «рабочых-інтэлігентаў» (або «непрафесійнай інтэлігенцыі»). Такі ўсё ўзростаў спецыфічны сацыяльны слой рабочых утвараецца ў сабе рысы, якія акумулююць асаблівасці новага рабочага і інтэлігента.

Рабочыя-інтэлігенты, як правіла, маюць дыпламы тэхніка (або інжынера) або вучацца ў сярэдніх тэхнічных і вышэйшых навучальных установах. Яны займаюць на вытворчасці такія рабочыя месцы, якія ўтвараюцца на базе аўтаматычных сістэм, машын і агрэгатаў, складаных тэхналагічных працэсаў, дзе змест працы патрабуе спецыяльных і агульнатэхнічных ведаў на ўзроўні сярэдняй спецыяльнай або вышэйшай адукацыі. Па ўзроўню адукацыі такія рабочыя — інтэлігенты, а па сваёй ролі ў вытворчасці — найбольш кваліфікаваны атрад рабочага класа. Яны — жывое ўвасабленне растучай інтэлігентнасці сучаснага рабочага класа, а ў больш шырокім плане сімвалізуюць збліжэнне фізічнай працы з працай разумовай,

што з'яўляецца адной з тэндэнцый фарміравання сацыяльнай аднароднасці савецкага грамадства.

Вядома, павышэнне пазнавальнай актыўнасці маладога рабочага — не толькі вытворча-тэхнічная патрэбнасць, без гэтага немагчыма наша шматграннае грамадскае жыццё, актыўны ўдзел юнакоў і дзяўчат у кіраванні вытворчасцю і грамадствам у цэлым. Гэта патрэбнасць стымулюецца і развіццём масавых камунікацый, ростам аб'ёму і ўскладненнем атрымліваемай пры дапамозе іх інфармацыі, развіццём навукі і мастацтва, складаным грамадскім жыццём вытворчых калектываў.

Для тых маладых рабочых, якія вучацца, як правіла, характэрна высокая не толькі вытворчая, але і грамадска-палітычная актыўнасць. Сярод рабочых навучэнцаў больш юнакоў і дзяўчат, што займаюцца спортам, мастацкай самадзейнасцю, а таксама пастаянных чытачоў грамадскіх бібліятэк, уладальнікаў асабистых кніжных збораў. У выніку сацыялагі адзначаюць такую заканамернасць: з павышэннем адукацыі рабочых, іх пазнавальная актыўнасць ўзрастае духоўна патрэбнасці і актыўнасць у іх задавальненні. Адукацыйны ўзровень характарызуецца імі як крытэрыі, які ў значнай меры вызначае і ўсе іншыя аб'ектыўныя паказчыкі духоўнага развіцця маладых рабочых.

Іншымі словамі, закана-

мернасць няўхільнага павышэння культурнага і навуковага ўзроўню рабочай моладзі ва ўмовах развіцця сацыялізму з'яўляецца тэндэнцыяй развіцця і ўплыву пазнавальнай дзейнасці маладых рабочых на іх працоўную і грамадска-палітычную актыўнасць. Апошняя ж дэялектычна звязаны з павышэннем кваліфікацыі, агульнага ўзроўню адукацыі, прафесійным ростам, завабамі новых вышніх у грамадскай дзейнасці і грамадскім становішчы маладога рабочага.

Спашлёмся на такі канкрэтны прыклад. За дзесяцігоддзе існавання маладога Салігорскага камбіната «Беларуськалій» імя 50-годдзя СССР 182 яго работнікі прайшлі шлях ад рабочага да кіраўніка таго ці іншага вытворчага звяна. Каля палавіны інжынерна-тэхнічнага персаналу складаюць цяпер учарашнія рабочыя гэтага камбіната.

Калі ж маладыя рабочыя бывае сярэдняю спецыяльнаю або вышэйшю адукацыю, што з'яўляецца масавай з'явай у нашай краіне, то становіцца яго прычынаю мяняецца ён становіцца інтэлігентам. Такім чынам, пазнавальная актыўнасць маладых рабочых вядзе не толькі да ўнутрыкласавых, але і міжкласавых сацыяльных перамяшчэнняў. Так працягваюцца заканамернасць у фарміраванні сацыяльнай аднароднасці сацыялістычнага грамадства.

ПЕРАМОЖЦЫ
КОНКУРСУ

Некалькі дзён у Доме кіно праходзіў агляд-конкурс, на якім было паказана звыш сарака мастацкіх, хранікальна-дакументальных, навукова-папулярных і навучальных фільмаў, створаных летась на студыі «Беларусь-фільм».

Нядаўна журы падвяло вынікі. Пераможцамі конкурсу прызнаны пісьменнік В. Быкаў — аўтар сцэнарыя «Доўгія вёрсты вайны», кінарэжысёры Л. Голуб — за карціну «Маленькі сержант» і І. Дабралюбаў за фільм «Братухна».

Дыплом за лепшую апэратарскую работу прысуджаны А. Аўдзееву, які здымаў «Воўчую зграю». Дыплама ўдастоены таксама А. Янчанка за музыку да фільма «Факт біяграфіі».

Сярод дыпламантаў — маладая актрыса С. Фамічова, якая стварыла абаяльны вобраз Марыкі ў фільме «Братухна».

Рашэннем журы прысуджаны два спецыяльныя дыпламы: апэратару Ю. Марухіну за мастацкі фільм «Лясныя арэлі» і дакументальны — «Чаканне» і школьніцы з Чэхаславакіі Люцыя Клергавай за ролю Штэпанькі ў сумеснай стужцы «Маленькі сержант».

З дакументальных карцін узнагародамі адзначаны «Аб маці можна расказаць бясконца» (за лепшы сцэнарыі), «Жанчына з забітай вёскай» (за лепшую рэжысуру), «Мы з Беларусі», «У зямлі нашы карэнні» і «Захаванне старажытнасці» (за лепшую апэратарскую работу).

Аўтары вядомай кнігі «Я з вогнянай вёскі...» — А. Адамовіч, Я. Брыль і У. Калеснік з'яўляюцца і аўтарамі сцэнарыяў дакументальных фільмаў «Жанчына з забітай вёскай», «Жменя пяску» і «Немы крык». Яны таксама сталі лаўрэатамі агляду-конкурсу.

«Віктара Грамыку я лічу чалавекам асаблівым. Удзельнік падпольнай групы К. Заслонова, партызан, які ў 21 год стаў камісарам атрада... Яго характар у многім выкавала і вызначыла Вялікая Айчынная вайна. ...На ўсё ён глядзіць праз прызму перажытага і незабывалага часу, калі прыгажосць роднай зямлі і каштоўнасць чалавека ўпершыню былі ўбачаны як нешта выключнае. Ярка, пранізліва...»

Так выказаўся пра беларускага мастака В. Мінаеў,

заслужаны мастак РСФСР, член-карэспандэнт Акадэміі мастацтваў СССР. Выстаўка работ Віктара Грамыкі наладжана цяпер у мінскім Палацы мастацтва. Экспануюцца палотны розных гадоў, што дае магчымасць аматарам жывапісу паўней уявіць мастацкія пошукі Грамыкі, адчуць філасофскую значнасць яго работ, атрымаць асалоду ад сустрэчы са шчодрым і светлым талентам.

Адначасова ў залах Палаца мастацтва разгорнуты персанальныя выстаўкі Соф'і Лі, Міхаіла Чэпіка,

Уладзіміра Мінейкі. Розная манера пісьма ў гэтых мастакоў, розныя аспекты сучаснасці і нашай гісторыі хвалююць іх. Па-свойму гэта выстаўкі справядзачныя, юбілейныя. Усім аўтарам — па 50 гадоў. Дапаўняючы адзін аднаго, мастакі ствараюць шырокае палатно жыцця сучаснай Беларусі. Прыцягваюць увагу лірычныя пейзажы Соф'і Лі, яе маляўнічыя нацюрморты — шчымымі-радасны ўспамін пра васількі, баравікі... Яркасцю фарбаў, своеасаблівай дэкаратыўнасцю вызначаюцца палотны Міхаіла

Чэпіка. У іх нейкая маладая няўрымслівасць, імклівасць, пастаянна прыўзняты, амаль святочны настрой. У экспазіцыі Уладзіміра Мінейкі шмат партрэтаў. Мастаку ўласціва павышаная ўвага да людзей працы, асабліва інтэлектуальнай. Сваіх любімых «фізікаў» ён піша ў розных жыццёвых абставінах, імкнучыся як мага глыбей унікнуць у іх духоўны свет.

НА ЗДЫМКАХ: С. Лі, «Вясенняя сяба»; В. ГРАМЫКА, «1941. Над Прыпяццю»; У. МІНЕЙКА, «Фізікі»; М. ЧЭПІК, «Свята ўраджаю».

СМАК ЛЯСНОГА ПРЫЧАСЦЯ

Якой мулкай стала парты! Як доўга цягнуцца ўрок! А сёмы клас залівае праз вокны красавіцкае сонца. Яно круглае, як фігура з падручніка па геаметрыі. Мой дружба і сусед па парты круглатвары і рыжы Толік крэдком падмалёўвае ў акружнасць вочы, нос, усмешлівы рот — атрымліваецца якраз яго ўласны партрэт. Я шапчу яму гэта на вуха. Толік моршчыцца ад смеху і, каб не пярснуць на ўвесь клас, моцна заціскае рот рукой...

— Паўтараю... — наш стары і строгі настаўнік матэматыкі ходзіць між партамі. — Паўтараю, плошча круга роўна...

Збавіцельны званок! Людзі зрабілі шмат адкрыццяў, але, здаецца, самае прыемнае, што яны змаглі прыдумаць — гэта званок з ўрока. З апошняга ўрока ў гэты суботні дзень.

...Сумка з кніжкам і ляціць пад пісьмовы стол. Вечар наперадзе — уга, які яшчэ вялікі! — паспею ўрок зрабіць. Перахпінушы на хаду сее-тое, хутчэй вялятаю да дзверы, не звяртаючы ўвагі на вечныя матчыны ўпросы з'есці талерку баршчу... Ага, мо яшчэ і каву выпіць?! Так і стане мяне Толік чакаць...

Толік стаіць на падворку,

падпёршы нашу старую ігрушыну. Зверху па ватуцы ён падперзаны палой-двухручкай, у зубах фацэтна закушана бацькава «беламорына» — Толік па два гады сядзеў у чацвёртым і шостым класах, яму можна.

— Будзеш? — трасануўшы так, што паказалася палова папяровага муштука, падае ён напаяўпусты пачак.

— Не, я потым... — азіраюся я на свае вокны.

— Сякеру бяры.

Ад агародаў да лесу — рукой падаць. Я іду ўслед за Толікам. За адной халявай яго ботаў — сьвярдзёлак, за другой — долата. На ўзлеску Толік абцасам затоптвае ў сырую зямлю акурак. Робіць ён гэта засяроджана, нібы дарослы мужчына перад тым, як прыступіць да справы.

Лес напярэдадні таямнічы. Пампе ўпотаў сокі зямлі. Каб потым, на пачатку мая, раптоўна раскінуць над намі свае зялёныя шаты. Але зараз ён яшчэ чуйна спіць. Тыдзень, два... і ён страеся разам з дрыготкімі кроплямі са сваіх галін зімовы палон здранцвення.

— Трымай пілу раўней, — камандуе Толік. Мы пілуем нятоўсты камель асіны, якую паваліла ветрам мінулай восен-

ню. — Ды не цісні ты! Не цісні! Цягні свабодна...

Толік лоўка адшчэпіў ад чурбака бакавіну — «сегмент ад акружнасці», думаю я, але маўчу, баючыся раззлаваць Толіка. Тым часам ён долатам пачынае высякаць карытца. Абух раз-пораз пляжыць па насадцы долата, і вострае лязо лёгка ўваходзіць у сырую асіну. Гэх-гэх! — б'е Толік абухам па долаце, трымаючы яго ў руцэ. Мне боязна — раптам па руцэ...

А на ўроку літаратуры, стоячы ля дошкі, Толік валюхаецца з нагі на нагу, пачырванеўшы ўсім сваім круглым тварам, трэ рукою араселы ад напругі лоб, намагаецца нешта выціснуць з сябе. «У сваёй аповесці «Салавей» Змітрок Бядуля хацеў... У аповесці «Салавей»... хацеў Змітрок...»

...Лёгка ўзятае сякера, трапна б'е па долаце абух. Весела пырскаюць з-пад ляза крохкія кавалачкі асіны. «Скончу восьм класаў — пайду ў рамеснае, — часта гаворыць Толік, ідучы са школы. — На чырванадрэўшчыка вучыцца. Харош-шая работа».

Доўга блукаем па ельніку. Карытца цяжкаватае, але, перакідаючы яго з рукі на руку, сціскаю зубы і цягнуся за То-

лікам.

— Давай, паднясу... Ён лёгка ўскідае карытца на плячо, а я, забывшыся на столу, кідаюся наперад.

— Э-гэй, сякеру вазьмі! Бягу па ельніку, яшчэ не затканаму між дрэў павучынімі мільганула. Лёгка і весела. Мяккія зялёныя галінкі не б'юць, не драпаюць па твары, як улетку, а толькі далікатна казычучу. І раптам у прагаліне мільганула белая постаць бярозы. Яна стромкая і цнатлівая, як юная купальшчыца, не паспеўшая загарэць на сонцы.

— Сюды! Сюды! Ён, не стрымаўшыся, кідаецца падбегам, прымінаючы вялікімі ботамі мох.

Падсякаць бярозу трэба ўмець. Толік умее. Лязом сякеры ён акуратна, двума ўзмахамі, робіць на ствале невялікі, скошаны вострым канцом да нізу, трохкутнік. Затым бярэцца за сьвярдзёлак. З тонкай свідравінкі — дробненька-дробненька, а потым усё буйней і буйней — пакаціліся па белай бяросце да камля зіхоткія кроплі соку. Бяроза заплакала.

— Ну, нічога-нічога... — бубніць пад нос Толік. — Гэта не страшна...

[Заканчэнне на 8-й стар.]

ПАМЯЦЬ
АБ ВЯЛІКІМ
АКЦЁРЫ

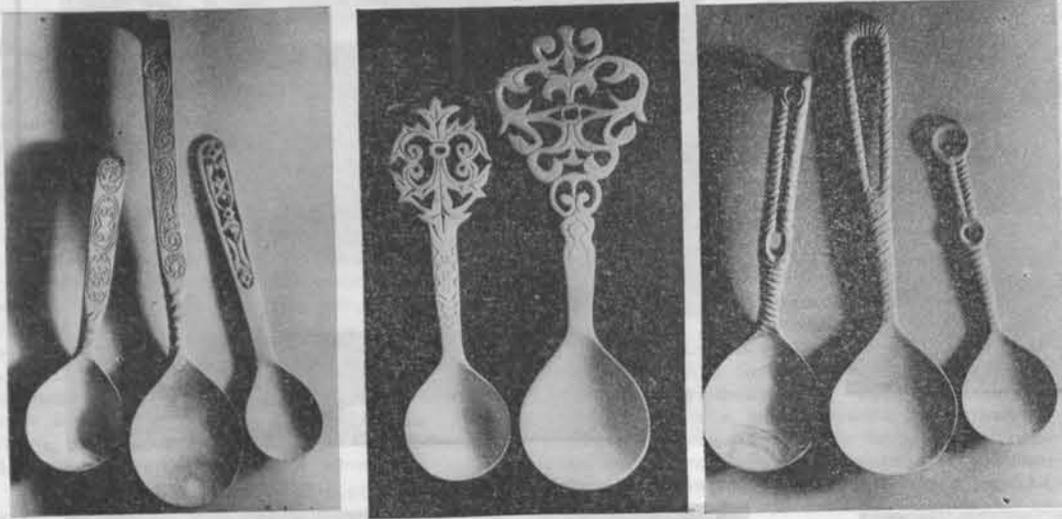
У Мінску на Ленінскім прапленце, на доме № 74 устаноўлена мемарыяльная дошка. Побач з барэльефам — тэкст, з якога мы даведваемся, што ў гэтым доме з 1965 па 1973 год жыў народны артыст СССР Уладзімір Дзядзюшка.

Вялікі ўклад унёс у беларускае мастацтва гэты выдатны драматычны артыст. Рана адчуў ён цягу да сцэны. Падлеткам хадыў на гастролі тэатраў, якія прыязджалі з Масквы і іншых гарадоў, марачы аб сцэне. Потым былі падмосткі амаатарскай сцэны, а пасля Вялікага Кастрычніка першыя беларускія драматычныя прафесійныя тэатры. Валодзею Дзядзюшку, яго камядзінны талент прыкмеціў выдатны беларускі артыст і рэжысёр Уладзіслаў Галубок.

Для Уладзіміра Дзядзюшкі пачалося доўгае, яркае, цікавае творчае жыццё ў беларускім тэатры. Але, несумненна, дараванне яго ва ўсю сілу раскрылася на сцэне Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, якому ён аддаў многія гады свайго жыцця.

Шмат цудоўных ролей сыграў Уладзімір Іванавіч у гэтым тэатры. І адна з найбольш удалых — у бессмяротнай купалаўскай «Паўлінцы», дзе ён назаўсёды запамятаўся ў такім цудоўным ансамблі выканаўцаў, які складалі Г. Глебаў, Л. Ржэцкая, В. Пола. Дзядзюшка ў гэтай камядзі бачыў дзесяці тысяч глядачоў не толькі Беларусі, але і іншых распублік краіны.

ПА НАРОДНЫХ ТРАДЫЦЫЯХ

Некалькі гадоў таму назад на выстаўках самадзейнага мастацтва і народнай творчасці пачалі з'яўляцца вырабы Аляксандра Рабцава — настаўніка з пасёлка Усяж Смалявіцкага раёна. На першы погляд гэта былі самыя звычайныя рэчы: выдаўбленыя ці вытачаныя з дрэва салыніцы, лыжкі, кубкі, талеркі, шкатулкі, коўшыкі, ступкі з таўкачом, начоўкі, карацей, усё тое драўлянае начынне, яким здаўна карысталіся ў хатняй гаспадарцы.

Безумоўна, сляпое капіраванне колішняга посуду ў нашы дні ўжо не мае сэнсу: жыццё за кароткі час абясцэніла многія традыцыйныя вырабы. Відаць, добра разумее гэта і Аляксандр Рабцаў і таму свае пошукі накіраваў на больш удалае скарыстанне выпрацаваных стагоддзямі форм, арнаменту і іншых мастацкіх элементаў драўлянага посуду, на дапасаванне іх да сучасных патрэб. А якія гэта патрэбы, калі сёння драўляным посудам па прамому прызначэнню амаль не карыстаюцца? Справа, аднак, у тым, што вырабы народных умельцаў заўсёды вызначаліся не толькі ўтылітарнымі, але і мастацкімі якасцямі. Калі раней галоўную ролю выконвалі практычныя функцыі, то цяпер, відаць, адзіны магчымы кірунак далейшага развіцця старажытных традыцый — зварот да мастацкіх якасцей драўлянага начыння. І Рабцаў смялей уводзіць разьбяныя ці выпаленыя арнаменты, надае вырабам больш адмысловую форму. Яго разьбяная лыжка ці салыніца ў выглядзе птушкі — гэта сапраўдныя творы дэкаратыўнага мастацтва, якімі можна аздобіць сучасны інтэр'ер. І ў той жа час пры жаданні імі можна карыстацца па прамому прызначэнню.

Вядома, спачатку не ўсе пошукі ўмельца былі ўдалымі. Вось, напрыклад, макеты начыння для апрацоўкі льну: кросны, прасніца, качалка, матавіла, церніца. Зроблена гэта, можна сказаць, ювелірна, да таго ж аз-

доблена разьбой. Але навошта ўсё гэта? Хіба што як нейкі наглядны дапаможнік па гісторыі. Ці распісныя лыжкі, відэльцы, коўшыкі... Яны прыгожыя, нічога не скажаш, але на Беларусі такой традыцыі не было. Дык навошта ж «канкурыраваць» са слаўтай Хахламой?

— А пачынаў я наогул воль з гэтага, майстар паказвае шкатулкі, вазы, чарнільныя прыборы і іншыя самаробкі, выплаваныя з фанеры. — Шмат такіх узораў можна было знайсці ў часопісах, нават цэлыя альбомы выпускаліся. Я і захапіўся гэтым рукадзеллем. Паказаў на мясцовай выстаўцы. Спадабалася, прадаўжай далей, кажуць. А як прадаўжаць? Зноў фанерныя карункі плесці? Рашыў я звярнуцца да традыцыйнага рамяства: даўбеньня, тачэння, разьбы. Як прыйшла такая думка? Дык мой жа бацька лыжкі рэзаў. Памятаю, я сам у дзяцінстве еў з драўлянай міскі драўлянай жа лыжкай...

Цяпер вырабы Рабцава ўсё больш упэўнена набываюць сваё «аблічча». Наведвальнікі абласных і рэспубліканскіх выставак беспамылкова выдзяляюць іх сярод твораў іншых майстроў. Зграбныя формы, прадуманы арнамент, які на адных вырабах стварае даволі багаты дэкор, а на другіх — ледзь прыкметны, каб не «забіваць» прыгажосць фактуры і колеру дрэва. Фарбамі і лакам майстар ужо не карыстаецца, імгненца выявіць натуральную прыгажосць матэрыялу. Дарэчы, творы Рабцава можна цяпер набыць у магазінах мастацкіх вырабаў. ...На рабочым стане ўмельца — новыя работы, і яшчэ толькі пачатыя, і ўжо амаль закончаныя. Майстар рыхтуе іх да выстаўкі, якая будзе адкрыта ў дні Усесаюзнага фестывалю самадзейнага мастацтва.

Яўген САХУТА.
Фота аўтара.

ПОРІ АПОШНІ БОЙ...

У фінальных паядынках міжнароднага турніра па боксу на прыз мінскага Палаца спорту прынялі ўдзел адзінаццаць пар майстроў скураной пальчаткі з васьмі краін. Сярод фіналістаў — пяцёра беларускіх спартсменаў.

Гэта, несумненна, прыцягвала мінскіх аматараў мужагна віду спорту: пабалець за землякоў — хто адмовіцца. Але ў глыбіні душы кожны з некалькіх тысяч гледачоў, што сабраліся ў гэты дзень у Палацы спорту, ведаў, што асноўны бой, якога ён чакае з нецярпеннем — паядынак алімпійскага чэмпіёна і чэмпіёна свету ў цяжкай вазе кубінца Тэафіла Стывенсана з фіналістам абсалютнага чэмпіяната Савецкага Саюза Ігарам Высоцкім.

Пасля проигрышу І. Высоцкаму ў 1973 годзе на міжнародным турніры на Кубе, Т. Стывенсан не ведаў паражэння на рынку. І таму ён прызнаўся журналістам, што

прыехаў у Мінск, каб правесці сябе ў баі з Высоцкім напярэдадні Алімпійскіх гульняў у Манрэалі.

Праверка адбылася. І кубінец не вытрымаў: у трэцім раундзе магутны ўдар 22-гадовага савецкага асілка зваліў славу тага кубінца на падлогу.

З беларускіх спартсменаў трое — І. Перац, Э. Дубоўскі і С. Каспяровіч — сталі пераможцамі турніра.

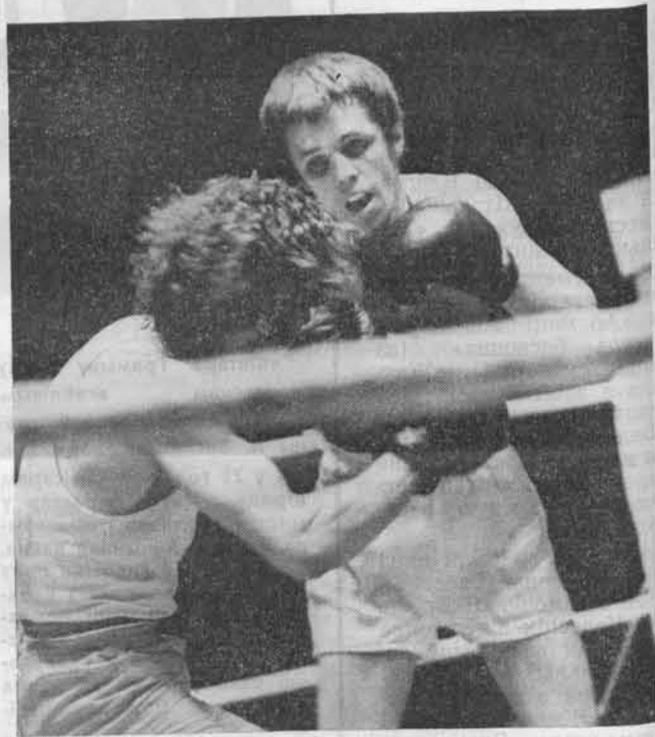
Прычым, Іван Перац, які ў напружаным баі перамог свайго ж земляка-беларуса Фёдара Новіка, другі раз запар стаў пераможцам турніра.

Эдуард Дубоўскі правёў цяжкі бой у паўфінале, дзе не змог паказаць усё, на што ён здольны. Затое ў фінальным паядынку ён прадэманстраваў добрую манеўранасць, выглядаў больш разнастайна, чым яго сапернік — неаднаразовы чэмпіён Польшчы Раман Гофрыд, змог навязаць яму высокі тэмп і заслужана перамог.

Але самым упэўненым сярод спартсменаў беларускай каманды выглядаў Сяргей Каспяровіч. Тактычна адукаваны добра падрыхтаваны фізічна, ён значна пераўзыходзіў свайго саперніка Іона Макану з Румыніі. Гэта была сотая перамога беларускага боксёра.

У. ВЯРХОУСКІ.

НА ЗДЫМКУ: атакуе Эдуард Дубоўскі.

«СПЯВАЮЧЫЯ»

СУВЕНІРЫ

Многія мінчане і госці горада набылі незвычайныя сувеніры — «спяваючыя» і «гаворачыя» аўтаручкі і светаахоўныя акуляры, выпушчаныя ў Мінскае вытворча-тэхнічнае аб'яднанне «Гарызонт».

«Спяваючая» ручка крыху таўсцей звычайнай шарыкавай.

З яе дапамогай можна не толькі пісаць, але адначасова слухаць радыёперадачы. Для гэтага ў корпус ручкі ўманціраваны мініяцюрны прыёмнік на мікрасхемах, маленечкі акумулятар і тэлефон на тонкім шнурку. Прыёмнік уключаецца і на-

стройваецца паваротам кольца, размешчанага на сярэдняй частцы корпуса ручкі. Такі ж «гаворачы» апарат з тэлефонным прыстасаваннем уманціраваны ў адну з дужак светаахоўных акуляраў.

Б. БАЛАШАУ.

МЕДАЛІ—КВЕТАВОДАМ

За гады дзевятай пяцігодкі кветаводы Цэнтральнага батанічнага саду АН БССР дасягнулі вялікіх поспехаў у сортавым вучэнні і стварэнні калекцыяў кветкава-дэкаратыўных раслін.

Калекцыя руж, напрыклад, мае 700 розных сартоў. Пад кіраўніцтвам старшага агранома Л. Гусаравай лепшыя з гэтых сартоў размнажаюцца і перадаюцца для шырокага ўкаранення. Цяпер вырошчваюцца і праходзяць выпрабаванні ва ўмовах закрытага глебу 19 сартоў руж, 11 з іх экспанаваліся ў тэрыторыі ВДНГ СССР і атрымалі вышэйшую ацэнку — дэсліт балаў. Л. Гусарава і кандыдат біялагічных навук Э. Бурнаў Узнагароджаны бронзавымі медалі ВДНГ СССР.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:
МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі

СМАК ЛЯСНОГА ПРВІЧАСЦЯ

[Заканчэнне. Пачатак на 7-й стар.]

— Батанічка на ўроку казалася, нават карысна, — уткнуў я свае тры грошы.

— Разбіраецца твая батанічка...

Ён прыладзіў пад свідравінай клінок, аднекуль з ватоўкі шмаргануў кавалак ніткі і, паслінуўшы, павесіў яе на клінок. Першыя кроплі бярозавіку на імгненне затрымаліся, а потым пасыпаліся адна за адной. Як жамчужныя каралі, разарваўшыся, слізгануць раптам з ніткі на падлогу. Толік падставіў карытца.

— Ну, вась...

Ён устаў з каленцаў, абтрос ад леташняга шылінку штаны. Нейкі час мы стаялі моўчкі. Назіралі, як сок ужо тоненькім струменьчыкам цурчыць на дно карытца.

— Тут недзе дзядзька Бараноўскі карытцы ставіў, — напаміну я. — Мо пашукаем?

Дзе-нідзе па нізінах яшчэ бялелі лапіны апошняга зляжалага снегу. Цені ад дрэў паволі знікалі. Лес паступова напайняўся халодным і волкім змрокам.

— Толькі ўвесь не піць! — сказаў Толік строга, калі мы падышлі да карытцаў.

— Усёроўна ён сёння ўжо не прыйдзе. Да заўтра нацяжэ. Толік прамаўчаў. Адчуўшы згоду, я хуценька ўкленчыў і зрабіў першы глыток. Вусны адразу анямелі, занялі зубы. Але я глытаў і глытаў, баючыся адарвацца ад дзіўнага ляснага прычасця. На смак бярозавік быў ледзь саладкаваты, і, глытаючы, я амаль не адчуваў яго — нібы піў паветра.

Толік піў мала.

— Улеглі, як цяляты пысай... — буркнуў ён і рэзкі выплюх-

нуў долу. Карытца ўладкаваў на ранейшае месца. — Пайшли. Мы рушылі прасекай. У лесе хутка цямнела, і Толік запраставаў па ельніку, аж пакуль не выйшлі на ўзлесак. Я ледзь паспяваў за ім.

— У маі брат з войска прыйдзе — якраз квас паслее. — Толік дастаў пачак «Беламору». — Будзеш?

Я пакруціў галавой.

— Бацька казаў, вяселле спраўляць будзем...

— На Вольцы Міхайловічавай! — заекатаў я. — Дык яна ж з Грышкам у клуб ходзіць...

Толік так раптоўна спыніўся, што я з разгону наляцеў на яго. Сякера дзынкнула аб пілу.

— Грышка — братаў другі Кумекаеш? — Толік не злаваўся, яму, відаць, стала прыкра ад маёй нізкай падазронасці. — Брат яму ў лісце напісаў, каб

ён з Волькай хадзіў! Каб ёй не было сумна яго чакаць... з войска...

Сунушыся за Толікам, я не ведаў, што й казаць. Было няёмка, а яшчэ болей шкада Толіка. От дурань... Ну, навошта я так...

— Ячменю з кілаграмы два трэба, — знайшоўся я.

Толік не ўмеў доўга крыўдаваць.

— Два — малавата. Кілаграмаў пяць. Бочку цэлюю нальём.

— Каб на ўсё вяселле хапіла!

— Заўтра яшчэ адно карытца паставім. Будзем ведрома насіць...

Мы падыходзілі да селішча. Я азірнуўся: над лесам гойдаўся месяц — поўны, як ведро бярозавіку...

Алесь ГАУРОН.